

СТАНОВИЩЕ

От д-р Илиана Огнянова Петкова,
доцент във Факултета по педагогика на СУ „Св.Климент Охридски“,
член на научното жури на основание Заповед № 3109 от 20.11.2020 г. на Ректора на Тракийски
университет, гр. Стара Загора.

ОТНОСНО: процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност „Теория на възпитанието и дидактика“ въз основа на защита на дисертационен труд на тема „ЗАДАЧНО-БАЗИРАНА ТЕХНОЛОГИЯ ЗА УСВОЯВАНЕ ОТ СТУДЕНТИТЕ НА ДИГИТАЛНОПЕДАГОГИЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ (върху примера на бакалавърската подготовка на студентите в педагогическите специалности)

Автор на дисертационния труд: ас. инж. Мима Дочева Трифонова, докторант в самостоятелна форма на обучение към Катедра „Педагогически и социални науки“ на Педагогически факултет на Тракийския университет.

Научен ръководител: проф. д-р Марияна Стефанова

1. Данни за кандидата и законност на процедурата

Връзка на докторантката с професионалното направление „педагогически науки“ започва с придобиването на квалификация учител като допълнение към инженерното образование получено през 1994 г. от Технически университет „Васил Априлов“ в гр. Габрово, в специалност „Компютърни мрежи и система“. След завършване тя започва работа като учител по информатика и информационни технологии. През 1998 г. след печелен конкурс тя е назначена като асистент в Тракийския университет като води редица учебни дисциплини свързани с Информатиката и информационните технологии. Стремешт към самоусъвършенстване я подтиква да се включва в редица курсове за следдипломна квалификация - по методика на обучението по информатика и информационни технологии (2002-2003г.), по английски език (2005-2006). Представеният за становище дисертационен труд е следваща стъпка в научното израстване на кандидатката.

Представените документи по процедурата и единодушното съгласие на членовете на катедрата за откриване на процедура за публична защита ми дават основание да определя процедурата като законосъобразна и отговаряща на всички изисквания на ППЗАСРБ и Правилниците на Тракийския университет.

2. Оценка на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд попада в две изследователски полета на педагогическите науки. Първата е педагогика на висшето образование, тъй като изследването е проведено сред студентите от ОКС „бакалавър“ в педагогическите специалности. Втората е методика на обучението, доколкото се касае за обучение и подготовка на бъдещите педагози.

При разработването на дисертационния труд е спазена класическата структура от увод, съдържателна част от четири глави, заключение, справка на научните приноси, използвана литература и приложения. Поради големия обем на дисертационния труд от 231 стр., приложенията са в отделно книжно тяло.

Още в увода докторантката заявява своята лична позиция по отношение приемствеността в подготовката на учениците по ИКТ. Тя посочва няколко противоречия, зародишът на които е в

средното образование, но дават отражение и върху работата на постъпилите впоследствие в педагогическите факултети студенти. Тя представя накратко и своите преподавателски лутания и търсене на пътища за ефективно обучение и работа със студентите от педагогическите специалности в Педагогическия факултет на Тракийския университет. Цялото това описание на пътя показва, че избраната тема е изкристализирала в ума на докторантката и е резултат на стремежа ѝ да усъвършенства собствения си процес на преподаване. В увода също са представени коректно формулираните цели и задачи на дисертационното изследване, тристепенна изследователска хипотеза, обект, предмет и методи. Още тук прави впечатления богатият инструментариум, с които докторантката доказва научните си тези. Подробно са разписани индикаторите и конкретните показатели, които придават обективност и прозрачност на изследването.

Първата глава, която е в обем от 103 стр. са събрани и представени идеи и теории на редица чуждестранни и български автори. Докторантката „стъпва“ на познаването на трудовете на 132 учени, опира се на 10 нормативни акта и още 17 източника от Интернет. Добро впечатление прави, че в началото на главата има представено резюме, което подготвя читателя за бъдещото съдържание, с което ще се запознае. Прилагайки дедуктивният подход тя започва с анализа на европейските документи, свързани с развитието на информационното общество, с необходимостта от развитието на дигиталните компетентности на младите хора. Напълно удачно са включени и изяснени всички понятия, навлизащи с развитието на технологиите в нашия не само професионален, но и ежедневен речник като блог и влог, уики сайт, подкаст и видкаст, облачен компютинг и др. В отделна точка докторантката представя образователно-дидактическите проекции на всичко, което идва от виртуално-дигиталния свят. Не считам обаче за нужно да се представя подробно същността на таксономията, типовете таксономии -когнитивна, афективна и психомоторна, тъй като се предполага, че трудът е насочен към специализирани читатели. Съкратено може да бъде и точка 1.2.1.4 свързана с образователните цели и отношението им с образователен стандарт, тъй като и анализираната нормативна база вече е остаряла. Уточненията за разликата между учебен план и учебна програма също биха могли да отпаднат. Удачен акцент е поставен както върху базови понятия като „знания“, умения“, „способности“, „компетентности“/„компетенции“, „дигитални компетенции“, така и върху учебната документация по информационни технологии за всеки един от етапите на средното образование. Не е обаче добре изяснена релацията „компетентност“ – „компетенция“. Как и кога една компетентност се превръща в компетенция? Оттам докторантката преминава към висшето образование и компетентностите, които трябва да се формират в ОКС „бакалавър“. Не приемам „нововъведеното в дисертационния труд хибридно понятие дигитално-педагогически (хибридни) компетенции“ (стр.99 от труда) и тяхното определяне като иновация. През последните години твърде много промени, дори и незначителни, започнахме да наричаме иновации. Понятието „хибрид“ изисква да се „роди“ нещо изцяло ново. Последващите обяснения и конкретизации на докторантката не показват това. На базата на следваната от нея логика тогава можем да говорим и за езиково-педагогически компетенции, математико-педагогически компетенции, гражданско-педагогически компетенции. Дигиталните компетентности са само едната страна от големия брой компетентности, които трябва да притежава съвременния младеж. Създаването, модифицирането, трансфера на учебното познание, които са посочени като три основни групи на хибридните дигитално-педагогически компетенции (стр.214) са присъщи за всяка една от другите компетенции. Разликата е само в средата, в които те се осъществяват.

Похвала заслужава подробно представената технология на изследването, начина на обработка на получените резултати от приложените 7 инструмента на изследване. Подробното описание на хода на дисертационното проучване, детайлното описание на всяка една стъпка без съмнение доказват авторството на представения труд. Всяка една задача има своето обосновано място и води само към доказване на хипотезата за необходимостта от изграждане на цялостна обучителна технология базирана на конкретни учебно-познавателни задачи. Макар и малка по своя обем (само

100 респондента) ясно се вижда повишената мотивация на студентите в края на изследователското обучение. Представените сравнителни таблици с изводи в средата и в края на обучението също доказват промяната в нивата на усвоеност на учебното съдържание от студентите. Направените изводи и обобщения са в пълен унисон с представените резултати и анализи. Целият изследователски анализ е богато онагледен с таблици, фигури, диаграми, които по безспорен начин доказват постигнатите резултати.

Бележки: 1. В теоретичната част на дисертационния труд безспорно докторантката е показала познаването на редица чуждестранни и български автори. Забравено е обаче водещ специалист в България, чието име е свързано безапелационно с информационните технологии – проф. д-р Димитър Павлов. Неговите три модула по Образователни-информационни технологии, написани през нетолкова далечната 2001 г. са образец за приложение на модулния принцип и на технологиите в образованието. 2. На фона на детайлното представяне на дигиталните компетенции и всички дидактически елементи като цели, задачи, съдържание, учебни планове, учебни програми и т.н., обрисуваният профил на учителя само на 4 странички (стр.91-95) стои неуместно. Още повече, че по тази тематика имаме богато наследство в нашата психолого-педагогическа литературата от автори като Стоянка Жекова, работила по проблема още през 70-те години на XX век („Младият учител“ (1979), „Учителят и неговата професия“) в по-ново време Ваня Найденова („Професионалният облик на съвременния учител“ (2004) и редица други автори. Представените само четири профилни характеристики на учителя като начинаещ, майстор, иноватор и майстор-иноватор, не показват многообразието и богатството от „лица“, които има един учител-професионалист. Още повече, че „степената на неговата научно-теоретична подготовка; типа задачи, с които се справя успешно; затрудненията, които изпитва; вида на риска, който поема при извършване на професионално-педагогическата дейност (обоснован, необоснован); перспективата за професионален напредък“ (стр.92) не са единствените белези, по които може да се изгради един профил в тази многолика професия.

Авторефератът отразява напълно съдържанието на дисертационния труд. Публикациите са по темата на дисертацията и са отпечатани. Препоръчвам резултатите да получат по-широка гласност като се публикуват и в утвърдени научни списания. Приемам формулираните втори и трети научно-теоретични приноси и тези определени като научно-приложени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Отправените бележки не омаловажават направеното от докторантката. Нейната целенасоченост, отдаденост на изследвания проблем, стремежът ѝ към постигане на високо качество в преподавателската работа са характеристики, които са преоткриват в дисертационния труд и заслужава да бъдат подкрепени. Допълнително докторантката демонстрира безспорни умения да провежда изследвания и да анализира данни, което проличава от всестрания и задълбочен анализ на резултатите. Това ми дава основание да предложа на членовете на уважаемото научно жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“, по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност „Теория на възпитанието и дидактика“ на ас. инж. Мима Дочева Трифонова

Дата: 08.02.2021 г.

Автор на становището:.....

/доц.д-р Илиана Петкова/